

Лидија Танушевска

ПОЗДРАВНО ОБРАЌАЊЕ ПО ПОВОД 65 ГОДИНИ ОД ОСНОВАЊЕТО НА ПОЛОНИСТИКАТА ВО МАКЕДОНИЈА

Полонистиката, како посебна славистичка дисциплина при Катедрата за славистика на Филолошкиот факултет на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, почнува со работа во учебната 1959/1960 г., по иницијатива на академик Божидар Видоески. Значајно за основањето на полонистиката е и залагањето на славистот Јежи Русек од Јагелонскиот универзитет во Краков и доаѓањето на Влоѓимјеж Пјанка од Варшавскиот универзитет, како прв лектор по полски јазик. Првиот учебник по полски јазик на македонски јазик го напишал токму тој („Учебник по полски јазик – граматика со вежби и речник“) во 1969 г. Во 1961 г. на тогашниот Филозофски Факултет во Скопје се вработува Ташко Белчев, како асистент на Катедрата по Славистика. Бил ангажиран во наставата по руски јазик, но и со часови по полски јазик и полска книжевност. Тој е и првиот вработен член на Катедрата за славистика со специјализација полски јазик и книжевност. Неговиот влог во работата на полонистиката, секако, е и универзитетскиот учебник „Преглед на полската литература“, издаден во Скопје во 1979.

Од првиот лектор, Влоѓимјеж Пјанка од Варшавскиот универзитет (1959-1967), до сегашниот, Наталија Лукомска, лекторатот по полски јазик го воделе 14 лектори од различни полски академски центри: Кшиштоф Вроцлавски од Варшавскиот универзитет (1967-1970), Јацек Заорски од Универзитетот во Лоѓ (1970-1973), Станислав Гоголевски од Универзитетот во Лоѓ (1973-1977), Маќеј Кавка од Јагелонскиот универзитет (1977-1980), Елжбјета Гавенда од Шлезискиот универзитет (1980-1983), Зузана Тополињска од Варшавскиот универзитет (1983-1992), Кажимјера Марија Солецка од Институтот за полски јазик во Краков (1992-2000), Магдалена Богуславска од Варшавскиот универзитет (2000-2002), Елжбјета Вујќиковска од Варшавскиот Универзитет (2002-2004), Олга Сочинска од Шлезискиот универзитет (2004-2006), Наталија Лукомска од Шлезискиот

универзитет (2006-2010), Дагмара Шаленга од Вроцлавскиот универзитет (2010-2014) и, повторно, Наталија Лукомска, од 2014 до денес.

Со доаѓањето на академик Зузана Тополињска како визитинг професор во 1983/1984 г., се создадоа услови за дотогашниот лекторат да прерасне во целосни студии по полски јазик и книжевност. Таа целосно ја презеде наставата по полски јазик и литература како втор главен предмет и наставата по полски јазик како странски. По нејзина иницијатива на Катедрата за славистика се воведува предметот *Вовед во славистика* во 1992 г. Со циклус предавања по полска книжевност на покана доаѓале специјалисти од Јагелонскиот, Варшавскиот и Шлезискиот универзитет. Во 1989 г. како доктор по науки, на полонистиката доаѓа проф. Германија Шокларова-Љоровска, која ја презема наставата по полска книжевност, а во 1990 г. како помлад асистент се вработува Милица Миркуловска, која по докторирањето во 1996 г. ги презема предметите *Грамајика на полскиот јазик*, *Полска цивилизација* и *Полски јазик по Ц*. Од учебната 1994/1995 г. при Катедрата за славистика започнува со работа студиската насока Полски јазик и книжевност како главен предмет. Во 1998 г. како помлад асистент е вработена и Лидија Танушевска, со ангажираност за вежбите по граматика на полскиот јазик и за полски јазик како странски јазик. Во 2006 г., по пензионирањето на проф. д-р Германија Шокларова-Љоровска, наставата по полска книжевност е потпомагана од полонистиката на Шлезискиот универзитет, со семестрални предавања на нивни професори, а најголемиот дел од наставата го изведуваше професорката Магдалена Пјекара, што воедно беше и обука за младата Лидија Танушевска. Во 2010 г. д-р Лидија Танушевска ја презема наставата по полска книжевност, како и предметот *Теорија на преведувањето* за слависти. Со оглед на нејзината специјализација во областа на преводот, Танушевска ги презема и предметите по книжевен превод и практика на преведувањето.

По иницијатива на акад. Зузана Тополињска, Милица Анчевски, заедно со студентите полонисти, се вклучува во научната работа на Истражувачкиот центар за ареална лингвистика при МАНУ, во научни проекти и активности, како, на пр., изработката на „Прилог кон библиографијата на македонскиот јазик 4 (1986-2000)“ (МАНУ:2008) (www.bmj.manu.edu.mk) и изработката на *Полско-македонскиот и македонско-полскиот дигитален речник*, конечно, реализиран со помош на Амбасадата на РП во Скопје, издавачката кука „Бегемот“ и проф. Лидија Танушевска (www.recnik.net.mk). Студентите под менторство на проф. Милица Анчевски беа вклучени и во проектот „Градба на систем за автоматска морфолошко-синтаксичка анотација“ во соработка со Факултетот за информатички науки при УКИМ,

како и во проектот на Катедрата за славистика „Фразеолошки корпусни паралели“. Во учебната 2000/2001 г. проф. Милица Миркуловска во соработка со тогашниот Сојуз на студенти на Филолошкиот факултет ја основа „Полонистичката преведувачка лабораторија“ при Филолошкиот факултет „Блаже Конески“, која успешно работи десет години. Целта на лабораторијата беше да се поттикнат студентите да преведуваат и нивната работа да ѝ биде претставена на јавноста. Во рамките на овој благороден проект, под менторство на проф. Миркуловска излегоа пет книшки со студентски преводи: Легенди за стариот Краков од Јан Адамчевски во 2002 г., мала антологија на преводи на извадоци од современата полска проза на Олга Токарчук, Стефан Хвин и Анджеј Сташук под наслов Сон за недофатливото место во 2006 г., фрагмент од есеите на Збигњев Херберт: ...Свeй ѝрекрасен и ѝолку различен... во 2008 г., *Ziemio, czyjaś ty?*, ѝревод на ѝоезијата на Бисѝрица Миркуловска на ѝолски јазик во 2010 г. и *Цeб*, ѝревод на ѝоезија на млади македонски ѝоеѝи на ѝолски јазик во 2011 г. Низ „Полонисѝичката ѝреведувачка лаборайѝорија“ ѝоминале околу 200 сѝуденѝи. Сѝуденѝиѝе ѝо ѝолски јазик редовно учесѝвувааѝ и на ѝреведувачкиѝе рабoѝилници организирани ѝо ѝовод 100-годишнината од раѓањето на ѝоеѝиѝе Блаже Конески и Аѝо Шoѝов, со ѝреводи на нивната ѝоезија на ѝолски јазик, ѝод менѝорсѝиво на ѝроф. 9-р Лидија Танушевска. Покрај ѝоа, ѝѝе се вклучени и во акѝивносѝиѝе на Амбасадаѝа на Рeѝублика Полска во Скоѝје со лиѝературни чѝѝања, ѝреводи на фрагменѝи од книжевни дела, ѝерформанси ѝоврзани со ѝолскиoѝ јазик, лиѝература и кулѝура. Иѝѝо ѝѝака, беа вклучени и во ѝроектѝоѝ за внесување ѝодаѝѝоци и сѝаѝѝи ѝоврзани со Полска на македонски јазик на Викиѝедија.

Соработката на македонската полонистика со универзитетските центри во Полска започнува уште во седумдесеттите години на минатиот век и континуирано се развива, се продлабочува и се проширува. За тоа сведочат и редовните меѓународни полско-македонски и македонско-полски конференции организирани наизменично на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ и на полските универзитети. Првата таква конференција е организирана по иницијатива на акад. Божидар Видоески и професорот Жежи Русек во Краков, на Јагелонскиот универзитет во 1976 г. Досега се одржани единаесет конференции, а дванаесеттата ќе се одржи во октомври 2024 г. во Скопје, во рамките на одбележувањето на 65-годишнината од основањето на македонската полонистика. Останатите полско-македонски и македонско-полски научни конференции се одржувале по следниот редослед: 1985 г. во Скопје, по повод 25-годишнината на лекторатот по

полски јазик; 1989 г. во Катовице и Сосновјец, на Шлезискиот универзитет; 1992 г. во Скопје и Охрид во координација на Филолошкиот факултет и Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура; 1995 г. во Варшава, на тамошниот универзитет; 2002 г. во Охрид, повторно во рамките на Семинарот за македонски јазик; 2006 г. во Познањ, во организација на Универзитетот „Адам Мицкевич“; 2009 во Скопје, во рамките на манифестацијата „Педесет години на полонистиката во Македонија“; 2012 во Вроцлав, во рамките на меѓународната славистичка конференција „Wyrzaz i zdanie“ во организација на славистиката на Вроцлавскиот универзитет; 2017 г. во Скопје, во рамките на Меѓународниот славистички собир и во 2023 г. во Катовице, во организација на славистиката на Шлезискиот универзитет. Денес, 4.10.2024 г. ја започнуваме Дванаесеттата меѓународна македонско-полска научна конференција, во организација на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје.

Полонистите од Катедрата за славистика редовно публикуваат свои трудови во полските научни списанија и се членови на редакциските одбори и рецензенти. Особено се плодни соработките со списанијата „Przekłady literatury słowiańskiej” и „Postscriptum polonistyczne“ на Шлезискиот Универзитет. Трудовите од полонистичките конференции одржани во Македонија се печатат во списанието „Folia Philologica Macedono-Polonica“ во издание на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“, а настанато како резултат на соработката меѓу Шлезискиот универзитет во Катовице, по иницијатива на д-р Кажимјера Солецка, и нашиот Универзитет. Трудовите на учесниците на полско-македонските и македонско-полските конференции се објавуваат во него од неговиот трет том. Првиот зборник од втората конференција е објавен во списанието „Славистички студии“ на Катедрата за славистика од 1989 г., посветен на оваа јубилејна научна манифестација. Милица Анчевски и Лидија Танушевска повремено се и уреднички на ова списание, кое содржи и голем број полонистички трудови на истражувачи од Полска. Денешната полонистика во Македонија се обидува да ја прошири соработката не само со полските университети, туку и со полонистичките центри надвор од Полска. Така, на пример, проф. д-р Лидија Танушевска е редовен член на организацискиот одбор на конференцијата „Маликеви денови“ на полонистиката на Загребскиот универзитет.

Соработката на полонистиката при Катедрата за славистика на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ со многу университети во Полска и со одделите за полонистика на универзитетите во други земји се согледува и преку учеството во проектот од програмата Еразмус „Towards modern

slavic studies“ (во соработка на Катедрата за славистика од УКИМ, Шлезискиот Универзитет од Полска и Остравскиот Универзитет од Чешка) во периодот од 2020 – 2022 г., при што беа изработени силабуси за заеднички славистички магистерски студии, со вклученост на Лидија Танушевска како полонист и Јасминка Делова-Силјанова како бохемист од македонска страна. Полонистиката при УКИМ соработува и со националните установи во земјата, каков што е и примерот со проектот за подновување на Правописот на македонскиот јазик, во кој Лидија Танушевска, во консултации со Милица Анчевски, го изработи делот за транскрипција и транслитерација на полските имиња.

Ефект на интензивната меѓууниверзитетска соработка е размената на студенти од Полска и од Македонија. Нашите студенти полонисти регуларно ги посетуваат летните школи за полски јазик во Полска, во последно време преку програмите на Националната агенција за академска размена, но и преку ЦЕПУС. Редовно има македонски полонисти на летната школа во Кешин, а наши студенти биле учесници и на школите во Торун, Краков, Лублин, Шедлце, Бидгошќ и др. Соработката со Шлезискиот и со Вроцлавскиот универзитет придонесоа да се реализираат две големи студентски екскурзии од нашиот факултет во Катовице 2008 г. и во Вроцлав во 2011 г. Последните години многу се интензивни едносеместралните престои на студенти во полските средини преку програмата за мобилност „Еразмус +“. Македонските полонисти престојувале и студирале на тој начин на Вроцлавскиот универзитет, на Варшавскиот Универзитет, на Шлезискиот универзитет, на Универзитетот во Лоѓ и на Универзитетот „Адам Мицкевич“ во Познањ. А, по бројот на гостувања на предавачи од Полска преку програмата за мобилност „Еразмус +“, Полонистиката во Скопје стана лидер на факултетот. Академската мобилност кај нас, меѓу другите, ја оствариле: Магдалена Пјекара, Агњешка Пјела, Малгожата Вукиќ-Дудек, Агњешка Мадеја и др. од Шлезискиот универзитет; Јоана Ренкас од Универзитетот „Адам Мицкевич“ во Познањ, Изабела Кемпка од Гдањскиот Универзитет, Мажена Каролчук и Ана Ромањик од Универзитетот во Бјалисток, Марила Вацлавек од Љубљанскиот универзитет и многу други.

Со бројните учества на различни полонистички и славистички научни конференции во земјата и во странство и со објавувањето научни трудови во многубројни домашни и меѓународни зборници и списанија, полонистите, славистите и македонистите од Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ го зголемуваат влогот во полонистичката наука, воопшто.

Со надеж дека овие активности и понатаму ќе продолжат да се развиваат со уште поголем интензитет, ѝ посакувам на македонската полонистика да дочека и одбележување на 100-годишнината од основањето.